

Kiem Kracht

Stichting Zaadgoed:
voor biologische zaadwinning
en zaadverbetering

In dit nummer

Portret van de kool	4
Lopende projecten	5
Komkommer: zaad of zaadloos?	6
Woord en daad: actualiteiten	7
Introductiecursus Stichting	8

Waarom de Stichting Zaadgoed?

De biologische landbouw heeft rassen en zaden nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Deze wil goed smakende en gezonde voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie. Die onnatuurlijke hulpmiddelen zijn ook helemaal niet nodig, want een biologisch ras heeft uit zichzelf een brede weerstand en kan met een diepe beworteling zelf voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest halen.

Klein probleem: om zo'n ras te ontwikkelen is wel veel veredelingswerk nodig, veel meer dan er tot nog toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaadteelt en veredeling te stimuleren. Zij doet daartoe samen met boeren o.a. rassenproeven en bundelt de kennis en krachten met internationale partners.

Bent u enthousiast over de doelstellingen van Stichting Zaadgoed, word dan donateur door € 10,- (of meer) over te maken op: giro 800008 t.n.v. Stichting Zaadgoed, Hoofdstraat 24, 3972 LA Driebergen, o.v.v. uw naam en volledige adres.

Email: info@zaadgoed.nl
Internet: www.zaadgoed.nl

Anna van Oostwaard over

De ideale kool

Annemieke van Roekel

Sinds Anna van Oostwaard vorig jaar deelnam aan rassenproeven met kool, is kool een van haar favoriete gewassen. Daarom heeft ze de stap genomen om zich als tuinder bezig te gaan houden met

koolveredeling. Drie zaadvaste koolrassen gaat ze de komende maanden observeren en selecteren. Volgend jaar kan het zaad worden verzameld. "Het is een lang proces, waar ik in mee zal groeien," zegt ze vastbesloten.

Een 'slafreak', noemt ze zichzelf. Ze is altijd op zoek geweest naar nieuwe, goede slarassen. "Sla is zo zwak en gevoelig. De schimmelgevoeligheid is een groot probleem. Maar de plant is

prachtig, zoals hij een krop vormt. Dat vind ik erg interessant. Vroeger had ik een sterke ambitie met sperziebonen. Ik vond sperziebonen vaak tegenvallen wat betreft de smaak. Ik heb rassen gezocht bij Duitse telers en bij

> de ideale kool...

'De kool zou weer een grotere plek in onze wintervoeding moeten krijgen'

Zaadvast versus hybride

"We zijn gewend geraakt aan hybride rassen," zegt Anna van Oostwaard. "Terwijl er toch veel nadelen aan zitten. Boeren kunnen hun eigen zaad niet meer winnen want het splitst zich uit in een bonte diversiteit. En de uniformiteit is een voordeel voor het oogsten en sorteren, maar maakt het gewas minder flexibel." Pas de laatste jaren is binnen de biologisch-dynamische landbouw het bewustzijn op gang gekomen over de wenselijkheid van type rassen en de noodzaak om ook zaadvaste rassen beschikbaar te hebben. Van Oostwaard denkt dat dit een reactie is op de opmars van genetisch gemanipuleerde gewassen. Hybride rassen zijn het resultaat van een kruising tussen twee ingeteelde ouderlijnen, die door het meerdere malen intelen in min of in mindere mate verzwakt zijn. Het effect is wel dat het product na die kruising een soort super vitaliteit vertoont en een grote mate van uniformiteit. Hybride rassen zijn duurder dan zaadvaste rassen, omdat hybriden alleen ontstaan door steeds opnieuw die kruising tot stand te brengen en de eerste generatie (F1) te verkopen. Zaadvaste rassen kunnen 'gewoon' zaad vormen en hun eigenschappen in een volgende generatie vasthouden.

de Bolster. Het probleem is dat de meest smakelijke bonen er vaak niet uit zien. En dat willen de mensen niet".

Structuur

Sinds de rassenproeven met onder meer kool, die het Louis Bolk Instituut op haar boerenbedrijf en dat van enkele andere biologische telers begeleidde, wil Anna van Oostwaard zich gaan toeleggen op zaadvaste rassen van rode en witte kool. "Ik vind kool een geweldige groente. Hij is gemakkelijk te oogsten en goed te bewaren gedurende de winterperiode, terwijl het wel een bladgewas is. Daar komt bij dat kool een heel mooi gewas is. Snij een kool door en je ziet een prachtige structuur! De kool zou weer een grotere plek in onze wintervoeding moeten krijgen. Structuur is wat we nodig hebben in de winter. Terwijl veel mensen in de winter tomaat en sla eten. Kijk bij Albert Heijn in de schappen: je ziet er alleen voorgesneden kool of kool in het bamipakket. Voor veel mensen is de kool geen aantrekkelijke groente meer. Odin stopt zelfs nauwelijks nog kool in het groentepakket! We moeten weer opnieuw leren hoe we kool goed kunnen gebruiken, door er bijvoorbeeld mee te roerbakken of een groentetaart te maken."

Van Oostwaard is een van de drie boeren van de Horsterhof, een klein gemengd biologisch-dynamisch bedrijf bij Duiven, vlakbij Arnhem. Op twee hectare worden vrijwel alle groentegewassen en kruiden geteeld, die hun weg vinden naar honderdvijftig groenteabbonementen. "Het is het mooiste om alle groentegewassen te telen", zegt Van Oostwaard. "Ik zou verarmen bij vijf teelten. De pieken zijn nu vrij gemakkelijk op te lossen. De gewassen, en dus ook het werk, volgen elkaar heel logisch op. Sinds kort hebben we vier koeien. De eigen mestproductie biedt veel voordelen. We hebben de kwaliteit nu in eigen hand." Het abonnement is nu uitgebreid met zuivel. De distributie van de groenteabbonementen verloopt via twintig particuliere adressen in Arnhem en omstreken.

In de winter worden er geweekte producten bijgeleverd, zoals tomatenmoes. Ook heeft Horsterhof een boerderijwinkel, die twee maal per week is geopend.

Tegenwoordig is alles hybride

Van Oostwaard laat de percelen met jonge koolplanten zien. Drie zaadvaste koolrassen zijn vlak voor de langste dag in juni uitgeplant: Rodynda (een laag groeiende Duitse rode kool), de Langendijker bewaarkool (een Nederlandse grote rode kool die hoog op de stam groeit) en de verbeterde Dottenfelder-Dauer (een laag groeiende, Duitse witte kool, van oorsprong Pools). Met deze drie rassen wil ze gaan selecteren. Voor de zekerheid, met het oog op de

groenteabonnementen, staat er nog een veldje hybride witte kool van het gangbare zaadbedrijf Bejo. “Het is tegenwoordig allemaal hybride wat je koopt. Er wordt al jaren niet meer veredeld op zaadvaste rassen. Hybride kool is puur op productie en uniformiteit veredeld. Terwijl zaadvaste rassen nog een eigenschap hebben die ik zou omschrijven als 'beweeglijkheid'. De plant is nog in staat zich aan te passen aan de omstandigheden op het land.” (zie ook kader)

Strak in de vorm

“Voor mij heeft de ideale kool een fijne structuur en zit hij strak in de vorm. Het lijkt wel alsof een kool nog even doorgroeit als hij eenmaal is geoogst. Dan raken de buitenste bladeren los en dat vermindert de houdbaarheid. In deze moderne tijd hoort hij niet te groot te zijn. De uitdaging bij de Langendijker is daarom hem te verkleinen en verfijnen. In de beginperiode van de groei moeten de buitenbladeren snel de bodem bedekken. Ik wil het onkruid wieden beperken om zo min mogelijk door het koolveld te hoeven lopen. De ideale kool moet natuurlijk goed in de Nederlandse omstandigheden kunnen gedijen en gezond en krachtig zijn. Wat heel bijzonder is aan de

ontwikkeling van een kool is de opeenvolging van de verschillende fasen. Je zou kunnen zeggen dat ook een kool een puberteitsfase en een volwassen fase doorloopt. Bij hybride rassen zie je die overgangen niet zo duidelijk.”

Van Oostwaard hoopt tijdens de drukke zomer- en herfstmaanden voldoende tijd en ruimte te kunnen vinden om het selectiewerk uit te voeren. “Het is een ander soort aandacht die je voor het selectiewerk nodig hebt. Je moet de ruimte nemen om je te concentreren.” Tot de oogsttijd in oktober hoopt ze iedere twee weken de koolplanten te bekijken en een systeem uit te werken om de observaties in het veld vast te leggen. <

‘Het is tegenwoordig allemaal hybride wat je koopt. Er wordt al jaren niet meer veredeld op zaadvaste rassen’

